

Ime in priimek:	
Razred / Letnik:	

Standardizirani kompetenčno usmerjeni pisni
zrelostni izpit / zrelostni in diplomski izpit

12. maj 2020

Slovenščina

Spoštovana kandidatka! Spoštovani kandidat!

Pri tej klavzuri imate na izbiro tri tematske sklope s po dvema nalogama. Izberite enega od treh tematskih sklopov in obdelajte obe nalogi izbrane teme.

Tematski sklopi	Naloge
1. Literatura – umetnost – kultura	Prežihov Voranc: <i>Boj na požiralniku</i> interpretacija besedila (450 do 550 besed) 1 priloga (odlomek iz novele)
	Pisatelj in politični aktivist Prežihov Voranc povzetek (270 do 330 besed) 1 priloga (časopisni članek)
2. Nasilje v medijih	Nasilno vedenje je povezano z nasiljem v medijih razprava (450 do 550 besed) 1 priloga (besedilo na spletu)
	Nasilnost besed pismo bralke/bralca (270 do 330 besed) 1 priloga (kolumna)
3. Študij v tujini	Na študij drugam? Seveda! mnenjski govor (360 do 440 besed) 2 prilogi (besedili na spletu)
	Študij v Sloveniji analiza besedila (360 do 440 besed) 1 priloga (intervju)

Na razpolago imate 300 minut delovnega časa.

Prepuščeno vam je, katero delno nalogo tematskega sklopa obdelate kot prvo.

Pišite z modrim ali črnim pisalom, ki se ga ne more radirati/brisati.

Uporabljajte izključno liste, ki smo vam jih dali na razpolago. Za oceno upoštevamo vse, kar napišete na liste in česar niste prečrtali. Prečrtajte zaznamke na listih.

Na vsak list napišite svoje ime in tekočo številko strani. Navedite številko izbranega tematskega sklopa in naslov naloge, ki jo obdelate.

Če delate z računalnikom, uredite najprej čelno vrstico in tam vpišite svoje ime in številko strani. Kot pripomočki so dovoljeni tiskani in – v primeru, da delate z računalnikom – elektronski slovarji. Uporaba (tiskanih in spletnih) enciklopedij ali elektronskih informacijskih virov ni dovoljena.

Oddati je treba zvezek z nalogami in vse liste, ki ste jih uporabili.

Vaše delo se ocenjuje po teh kriterijih:

- vsebina
- struktura besedila
- slog in izraz
- normativna jezikovna pravilnost

Mnogo uspeha!

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 1

Prežihov Voranc: *Boj na požiralniku*

Napišite interpretacijo besedila.

Preberite odlomek iz novele *Boj na požiralniku* (1935) Prežihovega Voranca (priloga 1).

Napišite **interpretacijo besedila** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite vsebino odlomka in imenujte problematiko Vorančevega besedila.
- Označite mladega Dihurja in vpliv revščine na njegov značaj.
- Analizirajte jezikovno podobo izbranega besedila.
- Interpretirajte odlomek Vorančevega besedila in njegove motive (kot otroško delo, skrb za preživetje družine) tudi glede aktualnosti v povezavi s sodobno družbo in »bojem« proti lakoti.

Besedilo naj obsega 450 do 550 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Prežihov Voranc: *Boj na požiralniku* (1935)

Dihurjeva bajta je imela pet njiv, na največjo je prišlo nekaj okrog dva birna posetve. Kadar so spomladi, ko je macesen na gori že ozelenel, Dihurjevi začeli z oranjem, so sosedje rekali:

»Pri Dihurjevih že spet zemlja gori!«

Dihurjev svet je ležal na zgneteni grudi ogromnega plazu, ki se je v starih časih udril visoko na gori in do gole skale vse poplaknil v dolino. Zaradi tega se je pri hiši pravzaprav rekalo pri Plazovniku, vendar je vsa soseska že od nekdaj uporabljala ime Dihur. 5

V suhih letih, ako vigredi ni žgal suhi veter in je bilo brez toče, so Dihurjeve njive dajale po navadi štirikratno seme. To je bila že dobra letina. V mokrotnih letih pa so včasih komaj seme vračale. Nekoč je dal oves na njivi »spodnja čeljust« desetkratno seme. Ko je takratni Dihur stresel zadnji, dvaindvajseti biren¹ v predal na podstrešju, je vzdihnil: 10

»Tako bi nosil vse življenje ...«

Bilo mu je takrat sedemdeset let. Za spomin na tako letino je vsekal v podboj gumna letnico 1876.

Take letine od tistih dob ni bilo nikoli več. 15

Svet, katerega je obdelovalo že toliko Dihurjevih rodov, da nihče začetka ni pomnil, je bil mokroten, ilovnat. Povsod je silila iz njega sluzasta mokrota, ki se ni dala osušiti. Niže v dolini so vreli na dan številni studenci. Stari ljudje so pravili, da gora na tem mestu stiska vodo iz sebe. Svojevrstna pošast so bile mlakuže, kjer je mokrota posebno močno udarjala na dan. Te mlakuže so Dihurji imenovali »požiralnike²«, menda zaradi tega, ker so požirali, uničevali rast. Požiralniki so se prestavljali po vsem polju. Včasih je tak požeruh deloval na enem mestu nekaj let, posrkal vase vso rušo s svojimi požrešnimi čeljustmi, potem se je pa potuhnil pod zemljo in se nenadoma pojavil kje na drugem koncu in znova začel svoje razdejanje. Včasih je enemu takemu potuhnjenju sledilo več novih požeruhov. Temu so Dihurji rekali: 20 25

»Požiralnik se je rodil!«

Dihurjevi so se borili rod za rodom z lakotno, rdečo zemljo, tešili njen glad z gnojem, parali ji nedrja, razbijali grude njenega čela, odpirali žile njenega osrčja in mašili žrela požiralnikov z odpadki, prhovino in kamenjem. Vse zastonj! – Zemlja je ostala vedno enako nenasitna in požrešna, hlastno je goltala gnoj in ga brez sledu posrkavala kakor znoj njihovih rok in čel. Zdelo se je, da se njene lakotne ilovnate čeljusti požrešno stegajo po samem Dihurjevem rodu, srkajo za njegovim mozgom in za njegovo krvjo, zakaj rod za rodom je postajal bolj krmežljiv. 30

Polovico živeža, ki je obstajal iz ovsenega kruha in močnika, so dajali požiralniki, ostalo so morali Dihurji pridelati drugod ali pa pristradati. Zategadelj je bilo znano vsem gospodinjam po vsej soseski, da so Dihurji razvpiti rezači ogromnih kosov kruha in da ni priporočljivo, polagati pri malicah premalo načetih hlebov pred nje. [...] 35

Ko je imel sedanji Dihur deset let, ga je mati odvedla h kmetu Osojniku pod goro za pastirja. Vso pot mu je slikala izobilje, ki ga tam čaka, potice in pogače, da Dihurček pri slovesu niti solze ni potočil. Toda tam ga je čakalo trdo življenje. Sit je sicer bil, toda naporu službe so presegali njegove moči. Čez dan je pasel petnajst glav govedi, zvečer po večerji in skoraj do polnoči pa vole, ki so čez dan delali pri ozimini in po deteljšjih. Zjutraj ob treh pa ga je veliki hlapec Matija že budil k mlačvi³. 40

- Pogosto je pastirček zaspal na kupu slame. Tedaj ga je Matija budil s cepcem:
- »Ali boš zastonj žrl kruh, ti dihur dihurski!« 45
- Nato je zlobno natolceval:
- »Pazite na jajca, Dihur je pri hiši!«
- Rada ga je imela edino dekla Mica, to pa menda zato, ker sta z materjo včasih skupaj služili.
- Dihur dihurski! Nihče drug mu ni privoščil lepe besede. 50
- Pastirček je požiral solze in tešil zakrknjeno jezo na paši; ko je bil sam z živino, se je privijal k bavhom in jirsom⁴, se grel ob njihovih toplih telesih ali pa se zatopil v otožne jesenske barve lesov in polj. Včasih pa je pozabil na neprijetne misli, spreletela ga je pastirska prešernost, da je zavriskal čez globel do sosednjih bregov, kjer so pasli drugi pastirji. Zavriskal je dvakrat, trikrat, ko pa je zaželeni odziv izostal, je malodušno umolknil in se skrnil za grmovje, da bi ga pastirji, ki so ga prezirali, ne opazili. 55
- Včasih so sosednji pastirji kakor obsedeni vikali čez globel:
- »Ole, ole-e-e, Dih-u-ur!«
- Nekega takega mrhuna je mladi Dihur premikastil pri potoku ob meji. Drugi dan sta ga počakala dva in sta mu vrnila. 60
- Nekega jutra, ko je pri mlačvi spet zadremal na kupu slame, mu je iberžnik⁵ pljusnil žehtar vode na glavo. Dihurček je pravkar sanjal nepopisno sladke sanje o pogačah in o beli posteljici. Popadla ga je jeza in zagnal se je v fantina kakor sršen. Prestregel ga je Matija in ga začel rezati s cepcem⁶, kamor je padlo, dokler mu ga ni iztrgala iz rok dekla Mica.
- »Ali ga boš ubil?« 65
- »Kruha si še ne zasluži, tepel bi se pa žel!«
- Malega Dihurja so skeleli udarci in skelela ga je duša:
- »Kaj sem jim storil?«
- Silno sovraštvo ga je obšlo do vseh, in ko je dekla Mica odšla mlest, je neopaženo zginil s skednja in jo pobrisal proti domu. 70
- »Nočem več služiti. Povedal bom očetu in materi, kako se mi godi, in gotovo bom smel ostati doma. Ali pa me bodo dali drugam!«
- Toda čim bliže bajti je prihajal, tem bolj ga je opominjala vest:
- »Kaj si storil?«
- Na misel so mu prihajale materine besede, ki mu jih je rekla ob slovesu na Osojnikovem dvorišču: 75
- »Lepo priden bodi in potrpi, četudi te kaj trdega zadene. Pri Osojniku boš kruha sit, doma pa vas je še pet.«
- Sklenil je, da bo na kolenih prosil starše, naj ga ne naženejo nazaj. Ko se je pa približal ob prvem svitanju domači bajti in videl izza plotu očeta v odrini za hlevom sekati steljo, mu je upadel pogum. Ako bi srečal mater, bi bilo vse drugače. Z materjo mora najprej govoriti! 80
- Skobacal se je za plotom po vseh štirih do bajte in prislunil. Čul je hlatasti plamen na ognjišču, matere pa ni bilo nikjer.
- Tedaj se je oglasil v izbi bratec Lekšej: 85
- »Mati bo zvečer prinesla pogače!«
- Begunca je spreletela groza – mati je bila na dnini. Kaj storiti? Očetu ni smel pred oči, zato je skrivaj zlezal na podstrešje in se skrnil med staro šaro v kot, kjer je kljub skeleči skrbi kmalu zaspal in se je zbudil šele v mraku. V veži je slišal materin glas. Bil je silno lačen.

- Ko se je že mislil skobacati po stopnicah s podstrešja, je mahoma zaslišal tudi očetov glas. Stisnil se je nazaj v kot. Nato je slišal, kako so spodaj večerjali, kako sta se Lekšej in sestra Lenoga prepirala, kdo bo postrgal močnikov pisker, in kako je oče prekinil prepir s tem, da je z žlico oplazil bratca po roki in je ta zavekal. Potem je slišal, kako so se spravili spat, kako je zaropotal zapah vežnih vrat in nato se je bajta zavila v hladni, jesenski mir. 90
- Dihurček je z grozo uvidel, da je ob večerjo. Ker je spal čez dan, tiste noči dolgo dolgo ni mogel zatisniti oči. Prisluškoval je sopenju spečih staršev, bratov in sestic, ki je prihajalo iz izbe, zraven pa je koval načrte za drugi dan. Začelo ga je zebsti; zakopal se je v pleve in cunje in slednjič zaspal. 95
- Zjutraj je najprej počakal, če pojde morda oče z doma na dnino. Toda odšla je mati. Dasiravno je begunca krčevito mučil glad, je vendar zdržal ves dan na podstrešju v nadi, da bo zvečer ujel mater naskrivaj. Toda tudi tisti večer se mu to ni posrečilo. Ko je šla mlest, jo je izpod strehe rahlo skušal priklicati. 100
- »Mati, mati!«
- Materi se je zdelo, da sliši pritajen glas; obstala je pred pragom, a tisti hip je prišel sem od hleva oče in jo zmotil. Potem je bilo kakor prejšnji večer, večerja, rožljanje zapahov in nato dihanje spečih ljudi iz izbe. 105
- Naslednje jutro je Dihurčku začelo postajati slabo. Toda s slabostjo nikakor ni hotela utihniti vest ali miniti strah. Proti poldnevu pa ni mogel več prestati in tedaj je odločno vstal, češ naj se zgodi, kar se hoče, in se odpravil k stopnicam. Tedaj je kakor nalašč prišla mati okrog oгла. Ko jo je poklical, se je najprej skoraj onesvestila, potem pa skrivaj, da bi je oče ne opazil, zlezla na podstrešje. 110
- Mladi Dihurček se je onemogel privil k njej:
- »Kruha!«
- Ni ga vpraševala, temveč mu je skrivaj prinesla pisker mleka in kos ovsenega kruha. Potem ji je šele zaupal, da je že tretji dan skrit na podstrešju in da je pobegnil. [...] 115

Vir: Lovro Kuhar – Prežihov Voranc: Zbrano delo. Druga knjiga. Samorastniki/Nezbrane novele in črtice (1939–1941)/ Dodatek. 1964, str. 7–12, skrajšano.

Razlaga besed:

- ¹ biren, birna (narečno): prostorninska mera, navadno za žito, približno 80 litrov: Dihurjeva bajta je imela pet njiv, na največjo je prišlo nekaj okrog dva birna posetve.
- ² požirálnik: *tukaj v pomenu*: odprtina v kraških tleh, v katero izginja voda
- ³ mláčev: delo, dejavnost, povezana s spravljanjem zrnja iz klasja, latja s cepcem, mlatilnico
- ⁴ k bavhom in jirsom: k volom
- ⁵ iberžnik = ibržnik: hlapec
- ⁶ rezati s cepcem: pretepati

INFORMACIJE:

Prežihov Voranc (Podgora pri Kotljah, 1893–Maribor, 1950): psevdonim za Lovra Kuharja, slovenskega pisatelja in politika.

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 2

Pisatelj in politični aktivist Prežihov Voranc

Napišite povzetek.

Situacija: Pri pouku slovenščine si ogledate igrano-dokumentarni film *Doberdob – Roman upornika*. Za boljše razumevanje vsebine napišete za svoje sošolke in sošolce povzetek besedila *Življenje Prežihovega Voranca med pisanjem in političnim aktivizmom*.

Preberite besedilo Lejle Švabič *Življenje Prežihovega Voranca med pisanjem in političnim aktivizmom*, objavljeno 6. novembra 2015 na spletni strani *Radiotelevizije Slovenija* (priloga 1).

Napišite **povzetek** in pri tem upoštevajte naslednji navodili:

- Navedite temo besedila.
- Povzemite besedilo.

Besedilo naj obsega 270 do 330 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2 / Priloga 1

Življenje Prežihovega Voranca med pisanjem in političnim aktivizmom

Kako je nastajal Doberdob; edini slovenski avtobiografski roman, ki se ukvarja z grozotami prve svetovne vojne? In kdo je bil Prežihov Voranc – Lovro Kuhar, ki ga danes poznamo predvsem kot pisatelja?

Lejla Švabič

Dokumentarni film *Doberdob – Roman upornika* režiserja Martina Turka predstavlja nenavadno pot edinega slovenskega vojnega romana, ki ga marsikdo primerja tudi s Hemingwayevim *Zbogom orožje*, s to razliko, da je Lovro Kuhar – Prežihov Voranc tragično Doberdobske planote okusil na lastni koži, kar je za slavnega Američana vprašljivo. Tedaj dvaindvajsetletni pisatelj je moral zapustiti domačijo v Podgori pri Kotljah in se pridružiti avstro-ogrskim silam, ki jih je sicer pozneje zapustil. Travmatični dogodki, ki jim je bil priča, so spodbudili nastanek romana *Doberdob*, ki pa avtobiografskemu značaju navkljub ne velja za zgodovinski roman, ampak roman, ki je nastal na ozadju zgodovine.

Trikrat napisan roman

Dokumentarni film za svoje izhodišče jemlje nenavadno pot tega kar trikrat napisanega romana; leta 1930 je Cankarjeva založba napovedala izid vojnega romana *Doberdob* pisatelja Prežihovega Voranca. Roman pa je v resnici izšel šele leta 1940, pisatelj ga je v desetih letih od napo-

vedi izida napisal kar trikrat, ker je rokopis vedno znova izginil v nenavadnih okoliščinah – tudi zato, ker je nastajal v obdobju, ki ga je Prežihov Voranc kot politični aktivist večinoma preživel v ilegali. To pa je druga plat, ki se je dokumentarni film s sogovorniki Metko Petrič, avtorjevo vnukinjo, Igorjem Grdino, Fabianom Hafnerjem, Miranom Hladnikom, Dariem Frandoličem, Vasjo Klavoro, Vido Deželak Barič in Miroslavom Osjonikom loteva.

Danes je Prežihov Voranc znan predvsem kot avtor mladinskih povesti in literature, označene kot socialni realizem. Njegova dela so stalni del učnega načrta tako osnovnih kot srednjih šol, pa vendar o njem kaj več od tega, da je avtor *Solzic*, *Samorastnikov*, *Boja na požiralniku* in *Doberdoba*, ni znano. V šolah se z dejstvom, da je Prežihov Voranc predvsem v tridesetih letih prejšnjega stoletja deloval kot pomemben funkcionar tedanje Komunistične partije Jugoslavije (KPJ), ne ukvarjajo pogosto. Film o trnovi poti *edinega slovenskega avtobiografskega romana na temo prve svetovne vojne, pa na ozadju te nenavadne zgodbe, predstavi predvsem Prežihovega Voranca kot političnega aktivista.*

Pisanje v zaporih

Voranc namreč ni bil le pisatelj, ampak tudi eden prvih komunistov na Slovenskem, agent Kominterne, popotnik in poliglot, osebno pa zelo skromen mož z vrednotami, ki sčasoma niso bile več v duhu vse trše partijske ideologije.

Rodil se je leta 1893 v revni kmečki družini v Podgori pri Kotljah na Koroškem, kjer je preživel otroštvo in končal osnovno šolo. Svoje zgodbe je začel objavljati že leta 1909. Leta 1914 je bil vpoklican k vojakom. Dve leti je preživel v italijanskem ujetništvu, po koncu vojne pa se je vrnil domov in se zaposlil v jeklarni na Ravnah, sprva kot delavec, nato kot uradnik. Leta 1925 je izdal svoje prvo knjižno delo *Povesti*. Ker je bil aktiven član Komunistične partije in agent Kominterne, je bil v letih 1930–1939 politični emigrant; selil se je vse od Celovca, Dunaja, Prage, Berlina, Aten pa do Bukarešte. Vmes je bil večkrat zaprt, a je v tem času napisal nekaj svojih najbolj znanih novel: *Boj na požiralniku*, *Jirs in Bavh*, *Odpustki*. V zaporu je začel pisati tudi svoja velika romana: *Požganico* in *Doberdob*.

Druga svetovna vojna in taborišča

Kot eden izmed vodilnih mož KPJ-ja je bil resen protikandidat Titu, s katerim pa se je leta 1939 sprl in se zato tudi ilegalno vrnil v Slovenijo, kjer se je skrival v Ljubljani. Do začetka druge svetovne vojne se je umaknil iz politike in se posvetil pisanju, a je z ustanovitvijo Osvobodilne fronte znova obudil svojo dejavnost v partijskih organih in komisijah

OF. V začetku leta 1943 so ga aretirali pripadniki MVAC-ja in ga predali Italijanom.

Po kapitulaciji Italije so ga Nemci odpeljali v zapor v Begunje in nato na nadaljnja zasliševanja na sedež gestapa v Berlin. Nemci so mu med zasliševanji ponudili predsedniško mesto slovenske marionetne države, ki bi jo poleg Ljubljanske pokrajine in Primorske sestavljali Gorenjska in

Štajerska, a je ponudbo odklonil. Nato so ga poslali v koncentracijsko taborišče Sachsenhausen in januarja 1945 v Mauthausen, od koder se je po vojni vrnil v domači kraj. Izdal je še dva romana in potopis ter kratke zgodbe, v letu 1949 pa je dočkal še izid svoje zadnje knjige *Solzice*. Nadaljnje pisateljske načrte sta mu preprečili izčrpanost in bolezen. Umrli je leta 1950. ■

Tema 2: Nasilje v medijih

Naloga 1

Nasilno vedenje je povezano z nasiljem v medijih

Napišite razpravo.

Preberite besedilo *Nasilje v medijih*, objavljeno na spletni strani založbe *Mladinska knjiga* (priloga 1).

Napišite **razpravo** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite rezultate, ki so predstavljeni v priloženem besedilu.
- Pojasnite na osnovi podatkov iz priloženega besedila in lastnih izkušenj, kako vpliva nasilje v sredstvih javnega obveščanja na uporabnice/uporabnike javnih medijev.
- Razpravljajte o tem, ali je naša kultura taka, da bi si zaslužila ime »kultura nasilja«.

Besedilo naj obsega 450 do 550 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Nasilje v medijih

Mnogi starši in vzgojitelji so prepričani, da medijska in zabavna industrija prinašata v poročilih, raznih rubrikah in oddajah, v filmih, glasbi in računalniških igrinah vsebine, ki prikazujejo čezmerno količino nasilja in s tem vplivajo po eni strani na agresivnost otrok in po drugi strani na zmanjševanje občutljivosti otrok na resnično nasilje. Piše mag. Brankica Petković, Mirovni inštitut, magistrica znanosti s področja sociologije kulture.

Pri tem govorimo o nasilnih prizorih v poročilih iz vojn, o vsakodnevni poročilih z bombastičnimi naslovi o umorih in poskusih umora v oddaljenih krajih ali kar v naši soseki, o slikah terorističnih napadov, krvavih sledov in razdejanj, o filmih, ki so polni oboroženih obračunov, cviljenja gum in streljanja, krvavih prizorov in zgodb, v katerih se izguba človeških življenj ne razlaga in ne obžaluje, o risankah in računalniških igrinah, katerih glavni junaki so močni nasilneži, zgodbe v njih pa temeljijo na spopadanju, pretepanju in premagovanju drugega ... V navodilih za igrice Pokemon, ki niti ne slovi kot nasilna, na primer piše, da so Pokemoni domišljajska bitja, katerih bistvena naloga je »izuriti Pokemone v dobre bojevnike, pripravljene na bitke«. Pokemoni namreč napadajo drug drugega in zmaga tisti, ki ima več energije, poraženec pa je »izločen« in »postavljen v odlagališče« ...

Vpliv nasilja v medijih na otroke

V svetu, še posebej v ZDA, so opravljene številne raziskave o vplivu nasilja v medijih na otroke. Meritve količine nasilnih prizorov,

ki so jim izpostavljeni otroci, prinašajo strašljive številke. Neka študija v ZDA je na primer ugotovila, da vidi otrok v povprečju pred koncem osnovne šole na televiziji 8 tisoč umorov in 100 tisoč nasilnih dejanj. Druga raziskava je ugotavljala mogoče vplive televizijskega nasilja na gledalce in sklenila, da pomeni način prikazovanja nasilja na televiziji tveganje za gledalce – prispeva k dovzetnosti za bolj agresivno vedenje, k zmanjšanju občutljivosti za nasilje in k povečanju strahu gledalcev, da bodo postali žrtve nasilja.

Študije tudi pokažejo, da večina otrok gleda televizijo, z nasilnimi vsebinami vred, brez staršev, torej sami. To je ugotovila tudi Anita Mikulič, ki je z metodo fokusnih skupin, v katere je vključila otroke, stare od 6 do 8 let, preverjala, kako ti otroci v Sloveniji gledajo televizijo. Po tej analizi otroci pogosto kot razlog za gledanje televizije navajajo osamljenost. Povprečno gledajo televizijo 3 ure na dan, staršev najpogosteje ni zraven. Še posebej starši z otroki redko gledajo otroške oddaje. Nenavadno je, da se starši bojijo učinkov gledanja televizije na

njihove otroke, trdijo, da gledanje televizije, še posebej nasilja na televiziji, otrokom škoduje, hkrati pa otroke same puščajo pred televizijo in se o oddajah z otroki ne pogovarjajo.

Če se ozremo po tiskanih medijih, nam Dragan Petrovec postreže s statistiko, da je v najbolj prodajanem in najbolj branem dnevniku v Sloveniji, Slovenskih novicah, 19 do 29 odstotkov nasilne vsebine, da prispeva nasilje na naslovnica tega časopisa 67 odstotkov celotne vsebine. Pri analizi televizijskih programov je Petrovec ugotovil, da predvaja POP TV znatno večji delež nasilnih vsebin in vsebin, ki predstavljajo nesreče, kot TV Slovenija.

Zakaj mediji objavljajo toliko nasilnih vsebin?

Zakaj je v obdobju, ko je dejanska struktura nasilja v neki družbi 6 odstotkov, delež poročanja medijev o nasilnih dejanjih in kriminaliteti 50 ali 60 odstotkov celotne vsebine medijev? Tisti, ki medije ustvarjajo, pravijo, da oni le poročajo o tem, kaj se dogaja in o tem, kar ljudje želijo brati, gledati, poslušati. V resnici spek-

takularno poročanje o nasilju in kriminaliteti prinaša medijem komercialni uspeh, hkrati pa v družbi povzroča »kulturo strahu« in občutek, da živimo v zelo nevarnem svetu, kjer ne moreš nikomur zaupati. ■

Vir: http://www.mladinska.com/za_starse/svetovanje/mediji/clanek_mediji?aid=211 [25.11.2011].

Tema 2: Nasilje v medijih

Naloga 2

Nasilnost besed

Napišite pismo bralke/bralca.

Situacija: Ob branju slovenskega informativnega spletnega portala *dnevnik.si* ste naleteli na besedilo *Obrazi prihodnosti: Nasilnost besed*. Vsebina besedila vas je spodbudila k pisanju pisma bralke/bralca.

Preberite kolumno Ane Rakovec *Obrazi prihodnosti: Nasilnost besed*, objavljeno 18. marca 2016 na spletnem portalu časopisa *Dnevnik* (priloga 1).

Napišite **pismo bralke/bralca** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite problematiko, nakazano v priloženem besedilu.
- Prikažite posledice, ki jih povzroči verbalno nasilje, in pri tem vključite tudi svoja doživljanja.
- Apelirajte na javnost glede pozornosti ob besednem nasilju/nenasilju.

Besedilo naj obsega 270 do 330 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Obrazi prihodnosti: Nasilnost besed

Ana Rakovec

Si najslabša učenka v razredu in mature tako in tako ne boš naredila. Besede, ki kruto zvenijo vsakemu dijaku četrtega letnika, ki se tri mesece pred maturo trudi, da ne kloni v kopici dela, ki vztrajno visi nad njim. Gre za izreden pritisk odgovornosti, ki se zajee globoko v podzavest in nezavedno vodi maturantsko leto. Strah pred porazom: strah, da ne bomo maturirali z zadostnim številom točk, da ne bomo sprejeti na študij, ki ga želimo. Strah, da bomo razočarali tako svoje starše kot same sebe – strah, da si bomo ireverzibilno zaznamovali življenje.

A ironija se pojavi, ker teh besed ni bil deležen podpovprečen dijak s kopico enic v redovalnici, ki bi si ne nazadnje zaslužil streznitev, temveč dijakinja, ki ni prav v nobenem vidiku bistveno slabša od svojih sošolcev. Odličnjakinja. Ob takih zgodbah, ki smo jim lahko priča, me vsakič znova presune, kako si »določeni posamezniki«

jemljejo pravico, da sodijo po svojih merilih in izlivajo gnev, nako-pičen v sebi, nad šibkejšimi. Tisti, ki vedo, da se v svoje dobro ne smejo upreti nazaj – vsaj ne do končane mature.

Sprašujem se, ali je ta oseba pomislila na posledice. Ali je pred nasilnim izpadom vsaj za hip pomislila, kaj leti iz njenih ust. Si je dijakinja realno zaslužila tako kruto kritiko ali je bila le žrtev osebnih frustracij in dejstva, da ni ravno ena bolj priljubljenih dijakinj, ne med dijakki ne med profesorji. Seveda se bo marsikdo obregnil ob dejstvo, da pač dijake na splošno preveč nosijo po rokah in da v realnem svetu z njimi nihče ne bo delal v rokavicah. Slišim glasen posmeh. Ha. Pa pustimo ob strani osebne travme, načeto samozaupanje in nizko samopodobo. Že brez spodbudnih besed predragih posameznikov v roki držimo dovolj žeblijev, da si lahko sami zabijemo krsto.

Besede so smrtonosno orožje. Nevidne, a lahko v nemirno dušo za-

režejo globlje od rezila. Odločilen je samo pravi trenutek, pa lahko človeka poženeš v norost. Ga prizadeneš, da si želi soditi sam. Ker udarec boli in pusti sled, ki izgine, besede pa se zažrejo globoko v podzavest, kjer prežijo na trenutek ranljivosti vse življenje. Vsi nosimo v sebi svoje tropizme. Nema-lo teh izvira iz obdobja mladosti, ko je naša eksistenca na življenjski preizkušnji iskanja same sebe in smo za vsakršne žaljivke naj-dovzетnejši. Zato je dolžnost vsakega posameznika, da premišljeno izbira besede, ki v današnjem času postajajo podcenjene.

Ker nikoli ne moremo vedeti, v katero rano bomo zadeli, kaj je nekdo nedavno doživel in kakšni so njegovi strahovi. Vsak posameznik se mora zavedati, da so besede, ravno tako kot pesti, nasilje. Ali pa se tega že zavedamo in to spretno izkoriščamo sebi v prid, da zdravimo osebne komplekse¹? ■

Vir: <http://www.dnevnik.si/1042732086/mnenja/kolumne/obrazi-prihodnosti-nasilnost-besed> [29.11.2019].

Razlaga besed:

¹ kompleks: podzavestne predstave, čustva, ki vplivajo na človekovo duševnost in povzročajo motnje

Tema 3: Študij v tujini

Naloga 1

Na študij drugam? Seveda!

Napišite mnenjski govor.

Situacija: Predstavljajte si, da ste študent/šudentka, ki se je pravkar vrnil/a z začasnega študija v tujini. Vaša bivša srednja šola, na kateri ste opravili maturo, vas je naprosila, da sodelujete pri informacijskem dnevu za letošnje maturante in maturantke. Ta informativni dan je šola organizirala skupaj s Koroško pisarno EU (EU-Büro Kärnten). Namen prireditve je spodbuditi bodoče študente in študentke za študij v državah Evropske unije. Za to priložnost pripravite govor z naslovom *Na študij drugam? Seveda!*

Preberite informativni besedili *Študij v tujini in možnosti štipendij*, objavljeno na uradnem spletišču EU (priloga 1) in *CMEPIUS – z mednarodnim sodelovanjem odpiramo vrata izkušnjam*, objavljeno na spletni strani javnega zavoda *Cmepius* (priloga 2).

Napišite **mnenjski govor** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite glavne informacije iz informativnih besedil.
- Razložite, kaj pomeni za mladega človeka študij v tujini.
- Apelirajte na mlade, naj izkoristijo možnosti, ki jih ponuja Evropska unija.

Besedilo naj obsega 360 do 440 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Študij v tujini in možnosti štipendij

Študij v tujini s programom Erasmus+

Program Erasmus+ študentom omogoča opraviti del študija na tuji univerzi ali prakso v tujem podjetju.

Če se zanimate za študij v tujini, se najprej obrnite na svojo univerzo.

Ko se v okviru programa Erasmus+ odpravite na študij v tujino:

- **ne plačate prijave in šolnine** na univerzi gostiteljici,
- vaš **študij v tujini šteje** kot del obveznega študijskega programa,
- **dobite štipendijo EU** za plačilo stroškov bivanja in potovanja.

Priznavanje študija v tujini

Matična univerza mora priznati vaš študij v tujini kot del rednega študijskega programa, če ste se o študijskem programu v tujini dogovorili še pred izmenjavo.

Skupni študijski programi

Program Erasmus Mundus omogoča vpis na podiplomski študij, ki ga skupaj izvajajo univerze v različnih državah EU, včasih tudi zunaj Evrope. Študij ali raziskovalno delo opravite v najmanj dveh državah – in pridobite skupno, dvojno ali večkratno diplomu. Erasmus Mundus ponuja štipendije študentom iz Evrope in sveta.

Vas zanima? Na spletu si lahko ogledate magistrske in doktorske študijske programe, ki so zajeti v programu Erasmus Mundus. Na spletišču skupnih magistrskih in doktorskih študijskih programov boste našli vpisne pogoje in roke za prijavo za programe, ki vas zanimajo.

Partnerstva prek meja EU

Program Erasmus Mundus podpira tudi partnerstva z univerzami v državah in regijah po vsem svetu.

Ta partnerstva študentom iz EU omogočajo štipendije za študij v državah zunaj EU, študentom iz držav zunaj EU pa za študij na univerzah v Evropski uniji. [...] Na spletišču partnerstva boste našli informacije o programih, ki so na voljo, vpisne pogoje in roke za prijavo.

Služba za mednarodno sodelovanje in izmenjave na univerzi

Vaša univerza morda sodeluje še v drugih mednarodnih programih izmenjav. Več o programu Erasmus+ in drugih študentskih izmenjavah boste izvedeli v **službi za mednarodno sodelovanje in izmenjave** na svoji univerzi.

Naloga 1 / Priloga 2

CMEPIUS – z mednarodnim sodelovanjem odpiramo vrata izkušnjam

Javni zavod Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, CMEPIUS (v nadaljevanju: Center), deluje od 1. 10. 2003, na podlagi Sklepa Vlade RS (št. 602-07/2002-1 z dne 17. oktobra 2002). V letu 2007 je Evropska komisija na podlagi Izjave o zanesljivosti Ministrstva za šolstvo in šport v koordinaciji z Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Center akreditirala za izvajanje nalog Nacionalne agencije EU akcijskih programov, kar v obdobju 2014–2020 predstavlja program Erasmus+.

[...]

CMEPIUS izvaja dejavnosti javne službe, ki so določene s Sklepom o ustanovitvi.

Redna dejavnost (nacionalna agencija programov Evropske skupnosti in programi mednarodne mobilnosti):

- program Erasmus+ (naslednik programa Vseživljenjsko učenje),
- štipendije (CEEPUS, Slovenski štipendijski sklad SI04, bilateralna, Osimo, tečaji slovenskega jezika).

Projekti in podporne aktivnosti, ki se razlikujejo med različnimi programskimi obdobji:

- program eTwinning,
- program Evropa za državljane,
- platforma EPALE,
- EURAXESS (informacijska podpora mobilnosti raziskovalcev v evropskem prostoru),
- Slovenski štipendijski sklad SI04, NFM/EEA,
- Evropsko jezikovno priznanje,
- organizacija dogodkov,
- projekti mrež za evropsko tematsko spremljanje (ECVET, podpora nacionalnim bolonjskim ekspertom),
- evalvacije programov,
- priznanja dobrim projektom (Jabolka kakovosti, Zlati kabel).

Tema 3: Študij v tujini

Naloga 2

Študij v Sloveniji

Napišite analizo besedila.

Preberite intervju s Felixom Kohlom *Nemec, ki študira slovenščino: Prtljažniku ne rečem kuferaum!*, ki je bil 13. maja 2018 objavljen v dnevniku *Večer* (priloga 1).

Napišite **analizo besedila** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Obnovite vsebino prispevka.
- Razčlenite članek glede na zgradbo in obliko.
- Raziščite besedišče glede na pogovorno, narečno ali strokovno izrazje.
- Ocenite, s katerimi sredstvi prispevek nagovori bralca/bralco.

Besedilo naj obsega 360 do 440 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Nemec, ki študira slovenščino: Prtljažniku ne rečem kuferaum!

Felix Kohl je slovenist, zato uporablja slovenske besede in ne popačenk. Nemec iz Schwäbisch Halla je podiplomski študent slovenščine na Univerzi Karla in Franca v Gradcu.

Bojan Tomažič

Ko danes razmišljam o tem, sem prepričan, da so zagotovo neke višje sile imele prste vmes. Felix Kohl, Nemec, ki je v Gradcu diplomiral iz slovenščine, zdaj tam naš jezik študira podiplomsko. In smeje pove, kako se je začelo. »Saj skorajda ne bi bilo mojega prvega srečanja s Slovenijo.« Doma je iz Schwäbisch Halla v deželi Baden-Württemberg, in preden je (leta 2007) prišel v Ljubljano na gimnazijsko izmenjavo, na kar najprej ni hotel iti, potem so ga le pregovorili, ni dobro vedel, kje je Slovenija. Enajst let zatem govori in piše v slovenščini, bere slovenske knjige, dela raziskave in celo predava o našem jeziku. [...]

Tomažič: *Ko vas poslušam, si rečem, da govorite slovensko bolje kot mnogi, ki nam je slovenščina materinščina.*

Kohl: Kar ste rekli, mi godi, ampak žal ne drži. Res je, da jezikovna pravila kar dobro poznam in jih tudi moram, saj so osnovno orodje za študij in delo, nimam pa tako širokega besednega zaklada kot rojeni govorniki, da o narečnih ali pogovornih besedah, ki so prav tako zelo pomembne, sploh ne govorim.

Tomažič: *Je slovenščina težek jezik?*

Kohl: Sam menim, da se človek lahko nauči vsakega jezika, le volja mora biti močna in nekaj, kar ga z jezikom povezuje: strast, ljubezen, radovednost, karoli. Vsak jezik ima seveda svoje zagate in je težek na svoj način. Na univerzi so nam povedali, da se človek težje nauči jezika, ki se bolj razlikuje od materinščine. Slovenija je zaradi svoje lege in zgodovine tesno povezana z nemškojezičnim prostorom, zato tudi v slovenščini najdemo številne podobnosti z nemščino, jezika sta si bližja, kot si marsikdo misli. Vseeno slovenščina ni mala malica.

Slovenski natakak zna pet jezikov

»Ena najpomembnejših stvari pri učenju slovenščine je iti v lajf, ji prisluhniti in jo uporabljati,« je v blogu Čas za slovenščino svetoval Felix Kohl. »To ni le zelo pomembno in koristno, ampak tudi zelo prijetno.« Znanje jezika je tako prvič uporabil v Mariboru. »S prijateljem sva se odpravila na izlet. Najprej sva obiskala neko razstavo, kjer mi je uspelo z znanjem slovenščine kupiti karte in se celo pogoditi za študentski popust za prijatelja, ki ni imel študentske izkaznice. Po tej naporni izkušnji sva šla v restavracijo, kjer naju je čakal natakak, ki je govoril izjemno hitro in nerazločno, tako nisem bil prepričan, ali je sploh govoril jezik, ki se ga učim. Ko sem mu jecljajoče povedal, da bi potrebovala mizo za dve osebi, je takoj vedel, koliko je ura, in mi je ponudil konverzacijo v kar petih jezikih. Tega nisem mogel verjeti. Sam se mučim vsak dan po nekaj ur s sklanjatvami in drugimi slovničnimi vprašanji, ta človek pa mimogrede obvlada toliko jezikov. Razočarano sem preklopil na nemščino in pojavili so se seveda dvomi o pravilni izbiri študija.«

Tomažič: *Je Nemcu lažje slovensko pisati ali govoriti?*

Kohl: Težje je govorjenje, ker imaš manj časa za razmišljanje kot pri pisanju. Če nisi stoo odstotno prepričan, je momljanje še najbolj v pomoč.

Tomažič: *Samo tega ne recite, da ste imeli težavo z dvo-*

jino.
Kohl: Ne, sploh ne, saj je čisto logična in razen naravnih parov, kot oči in roke, ni nobenih izjem; čudak si menda, če naročiš dve pivu. Drugače je z glagolskim vidom, ki ga v nemščini ni, po skoraj osmih letih učenja mi še vedno tu in tam povzroča težave. Čut zanj sem sicer že kar dobro izostril, vendar bo težko doseči stoo odstotno kvoto zadetkov. V zple-

tenih stavčnih strukturah, ki jih v govoru zelo rad tvorim, se zgodi, da sta dve osebi ženskega spola odšla namesto odšli. In smo spet pri kvoti zadetkov. Včasih sem se zaradi napak zelo sekiral, zdaj se malo manj, napake se nam pač dogajajo. »Zgodi se tudi najboljšim« je rek, ki mi je všeč. S tem seveda nočem reči, da bi bil najboljši, podcenjevanje samega sebe pa tudi ne pomaga.

Tomažič: *Kako pa izrečete besedo prtljažnik in verz v potrtih prsih up budi?*

Kohl: Nimam jasne artikulacije, tudi pri nemščini je tako, premalo odpiram usta, požiram glasove. Ko me ljudje v slovenščini niso razumeli, sem velikokrat podvomil o svojem znanju jezika, četudi je bil problem samo v artikulaciji. Določene besede ali kombinacije glasov, s katerimi imamo tujci težave – dober primer je prav prtljažnik – sem zamomljal in ne izgovoril. Trudim se. Lahko bi sicer poskusil s kuferaumom, ampak sem slovenist. Slovenščina mi je neke vrste opomin za razločnejšo artikulacijo in mi je v pomoč torej tudi takrat, ko je sploh ne uporabljam.

Tomažič: *Se spomnite česa, kar ste izgovorili drugače, kot ste želeli povedati?*

Kohl: Rekel sem, da bi rad pripravil juho iz rdečega pesa, in to prav na Štajerskem. Z narečji sem tudi imel težave. Ko sem v Slovenskih goricah slišal, da bodo glaže dol mujli, sem gledal kot tele v nova vrata. Pogosto sem med tistimi, ki so uporabljali narečje, samo sedel, poslušal, opazoval ljudi in zelo malo razumel. Bil sem pozoren na posebnosti. Nekdo je vsak stavek začel s fora je v tem, drugi je zelo pogosto uporabljal besedo dobesedno, starejša gospa je izgovarjala nekaj, kar se je slišalo kot käää čeeeeš. Ko sem slovenskim prijateljem, ki so bili poleg, povedal, kaj sem slišal, so rekli, da tega niso zaznali. Potem sem ugotovil, da človek velikokrat pride v situacijo, ko mu ne preostane nič drugega, kot da reče: kaj češ. To zdaj pogosto izrečem.

[...]

Tomažič: *Se svojim v Nemčiji zdite čudni s slovenščino?*

Kohl: Seveda sem bil deležen celega kupa čudnih pogledov, a večinoma od ljudi, katerih mnenje mi je deveta brigada. Odziv na mojo izbiro študija veliko

pove o človeku. Bili so tudi pozitivni odzivi, posebno zato, ker študiram nekaj, kar me resnično zanima, in ne tistega, v kar bi me potisnil ekonomski razlog. S svojim študijem in s slovenščino se doma ne baham, ne nazadnje so obiski doma tudi neke vrste dopust od slovenščine, skrivam pa tega tudi ne. Kdor koli se z mano vozi v avtu, mora poslušati glas aplikacije za navigacijo, ki navodila govori v slovenščini. Eden od prijateljev v slovenščini ponavlja: zavijte desno. Ko me je obiskal v Ljubljani, je hotel naročiti pijačo. Naučil sem ga reči: dva laška pa dve medicini. Zavedam se, da ni pravilno, ampak misel, da bi mu s tem dvignil verodostojnost, saj bi ga lahko imeli za domačina, mi je bila zelo všeč. Naročeno je vsakokrat brez težav dobil.

Tomažič: *Kako vidite svojo prihodnost? Slovenščina bo, ne glede na to, kje boste, z vami.*

Kohl: Všeč mi je, da tisto, kar ste rekli o slovenščini, ni bilo vprašanje, ampak trditev. Delo pri projektu in pisanje magistrske naloge za zdaj terjata toliko časa in energije, da o prihodnosti ne razmišljam. Zelo si želim, da bi bila moja prihodnost tudi službeno povezana s slovenščino. Ne morem se je znebiti, tudi če bi želel. Tega si tako ali tako ne znam predstavljati, že nekaj časa čutim željo, da bi se v slovenščini tudi pisateljsko udejstvoval. Mogoče bom napisal kaj o svojih kolesarskih dogodivščinah. Zelo rad spremljam zapiske Jerneja Bravca, ki jih redno objavlja na facebookovi strani Kolesarjenje za užitek, branje tovrstnih besedil mi je v velik užitek. Lahko da bom pisal tudi nekaj čisto drugega ali sploh nič, zelo nerad govorim o načrtih, ker se s tem na nek način zavezuješ in vzbujaš pričakovanja, jaz pa sem človek dejanj in ne velikih besed.

Tomažič: *Zakaj bi mlademu Nemcu, Avstrijcu, Italijanu ali komurkoli drugemu po svetu priporočili, naj se začne učiti slovenščine? Kakšen razlog ali razloge bi navedli?*

Kohl: Vem, da sem svoj odnos do Slovenije in slovenščine večinoma prikazal v lepi luči. Nočem ustvarjati vtisa, da vse gledam skozi roznata očala ali da sem v Slovenijo tako zatreskan, da negativnih strani sploh ne vidim. Bilo mi je že žal, da sem izbral to pot, vendar se tako godi vsem ljudem ob tistem, kar so izbrali. Vse zahteva zdravo mero. Slovenija ni idealna dežela, a idealne dežele ni nikjer. Ponuja toliko

raznolikosti in lepote na majhni razdalji, da človek ne more verjeti. Če kdo razmišlja tako ali podobno kot jaz oziroma čuti kakršnokoli navezanost do Slovenije, naj se nemudoma začne učiti slovenščine. Slovenci sicer odlično govorite tuje jezike, a povsem drugače je, če se ti kdo približa s tvojo materinščino. Znanje slovenščine tudi daje vpogled v slovensko kulturo, ki ga z angleščino ne moreš dobiti. Svojo naklonjenost do Slovenije in slovenščine težko razložim. Kadar slišim slovenščino in kadar sem v Sloveniji, me pač prevzame nek lep občutek, zakaj, še sam ne vem. Nekateri tovrstnemu pojavu rečejo lju-bezen. ■

Vir: <http://www.vecer.com/nemec-ki-studira-slovenscino-prtjajzniku-ne-recem-kuferaum-6468791> [29.11.2019], skrajšano.

